

Beszámoló a 2015/2016. tanévről

A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének személyi összetételében az előző tanévhez képest több változás is történt. A tanszék oktatói az alábbiak voltak: dr. Hoffmann István egyetemi tanár, tanszékvezető, dr. Tóth Valéria és dr. Kis Tamás egyetemi docens, dr. Rác Anita, dr. Dobi Edit, dr. Györfy Erzsébet egyetemi adjunktus és dr. Fehér Krisztina egyetemi tanársegéd. Dr. Póczos Ritát 2016. februárban adjunktussá léptették elő. Dr. Reszegi Katalin egyetemi adjunktus gyermekgondozási szabadságra távozott, őt Kazamér Éva tanársegéd helyettesítette. A tanárképzés terén megnövekedett oktatási feladatok ellátására a tanszék új tanársegédi állást kapott, amelyet dr. Bába Barbara nyert el. A tanszék könyvtárosa (a Finnugor Tanszékkel közösen) Hoffmann Istvánné, az intézet titkára Kecskemétiné Legoza Eszter, ügyvivő-szakértője pedig Szűcs Imre volt. A szakmódszertani képzésbe továbbra is óraadóként kapcsolódott be a gyakorlóiskola tanára, Sápiné Bényei Rita és Mászlainé dr. Nagy Judit, a Svetits Katolikus Gimnázium tanára.

Tóth Valéria 2016 januárjában megvédte Személynevek és helynevek rendszerkapcsolatai a régi magyar nyelvben című akadémiai doktori értekezését, s ennek alapján a Magyar Tudományos Akadémia odaítélte számára az MTA doktora címet. Tóth Valériát a köztársasági elnök 2016. június 15-én egyetemi tanárrá nevezte ki. Rác Anita 2016. július 1-jétől docensi kinevezést kapott, továbbá — Hoffmann István vezetői megbízatásának lejártával — ugyanezen időtől kezdődően megválasztották a Magyar Nyelvtudományi Tanszék vezetőjének is.

A doktori képzés a Kertész András professzor vezette Nyelvészeti Doktori Iskolában a Magyar és Finnugor Nyelvészeti Doktori Program keretében folyt Hoffmann István irányításával. A magyar nyelvészeti alprogramot Tóth Valéria vezette. A doktori alprogram hallgatói a 2015/2016. tanévben az alábbiak voltak: III. évfolyam: Nagy Máté, Oroszi Hajnalka és Szilágyi-Varga Zsuzsa, II. évfolyam: Bátori István, I. évfolyam: Gellért Rita. A hallgatók többsége bekapcsolódott a tanszék oktatómunkájába is. A doktori alprogram szokásos éves témabemutató előadásai a Helynévtörténeti szeminárium keretében Síkfőkúton hangzottak el 2016 májusában. Ditrői Eszter 2015 decemberében summa cum laude minősítéssel megvédte Helynévrendszerek modellalapú vizsgálata. A helynévminták összevető analízise statisztikai megközelítésben című értekezését.

Az MTA–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoportjának eredményei közül kiemelendő két monográfia: Rácz Anita habilitációs értekezésének továbbfejlesztett változatát *Etnonimák a régi magyar településnevekben* (Debrecen, 2016. 196 lap) címmel adta közre, Tóth Valéria pedig akadémiai doktori értekezésének egyik felét publikálta *Személynévadás és személynévhasználat az ómagyar korban* (Debrecen, 2016. 307 lap) cím alatt. A két könyv A Magyar Névarchívum Kiadványai sorozatának 37., illetve 38. köteteként jelent meg. A kutatócsoport összetétele jelentős változásokon ment át: dr. Bába Barbara, dr. Kovács Éva és dr. Köteles-Szöke Melinda, majd dr. Ditrói Eszter is tudományos munkatársi kinevezést kapott. Kovács Éva a második félévben visszatért a gyermekgondozási szabadságról, ilyen irányú teendőik miatt továbbra is távol voltak Béres Júlia, Köteles-Szöke Melinda és Tóth Teodóra, valamint 2016 májusától Ditrói Eszter. Őket Katona Csilla és Kovács Helga tudományos segédmunkatárs helyettesítette. A kutatócsoport tagjai voltak még Mozga Evelin tudományos segédmunkatárs, Tóth Valéria részfoglalkozású tudományos főmunkatárs, Rácz Anita részfoglalkozású tudományos munkatárs, valamint Kecskemétiné Legoza Eszter ügyintéző és Szücs Imre informatikus. Bába Barbara 2016 tavaszán a Magyar Nyelvtudományi Tanszékre került át. A kutatócsoportot Hoffmann István vezette.

2015. október 1–3. között nyelv- és névtörténeti műhelytalálkozóra került sor a Debreceni Egyetem kutatóházában Síkfőkúton, amelynek keretében az ELTE Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszékének, a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének, valamint az MTA–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoportjának oktatói, kutatói számoltak be az általuk a fenti témakörben folytatott tudományos kutatási programokról. A műhelytalálkozón részt vettek továbbá a kolozsvári Babeş–Bolyai Egyetem, a komáromi Selye János Egyetem, a veszprémi Pannon Egyetem, a Nyíregyházi Főiskola szaktanszékeinek oktatói, valamint az Erdélyi Múzeum Egyesület és a Magyar Nyelvstratégiai Intézet képviselői is. A rendezvény résztvevői szándéknyilatkozatot írtak alá a Magyar Nemzeti Helynévtár létrehozására és fejlesztésére, a magyar helynévgyűjtés és -kiadás ügyének fellendítésére. (A nyilatkozat szövege itt tekinthető meg: http://mnynk.unideb.hu/dokumentumok/szandeknyilatkozat_201510.pdf.) A Magyar Nyelvstratégiai Intézet a program koordinálásával 2015 novemberétől E. Nagy Katalint bízta meg.

A Magyar Nemzeti Helynévtár online adatbázist az alapítók 2015. október 7-én mutatták be a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárában a szakma és a sajtó képviselőinek. Ugyanitt ismertették a „Hajdú-Bihar megye helynevei” címen indított sorozat első kötetét is, amely a Hajdúböszörményi és a Hajdúhadházi járás élőnyelvi és történeti helynévanyagát adja közre a debreceni egyetemi tanszék és a mellette működő akadémiai kutatócsoport közös munkájaként, Bába Barbara szerkesztésében (Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. 433 lap + 36 lap térképmelléklet). A kötet szerzői több könyvbemutatót is tartottak az érintett településeken.

A tanszék az MTA–DE kutatócsoportjával és a DAB Nyelvészeti Szakbizottságával együtt 2015 novemberében a magyar nyelv napja alkalmából Szavaink világa címmel rendezvénysorozatot tartott, amelyen tudománynépszerűsítő előadások hangzottak el, és könyvbemutatókra, anyanyelvi versenyekre is sor került.

A korábbi hagyományokat folytatva Magyar Nyelvtudományi Tanszék, az akadémiai kutatócsoport és a Magyar Nyelvtudományi Társaság névtani tagozatának közös szervezésében rendeztük meg Síkfőkúton a XI. Helynévtörténeti szemináriumot 2016. május 25–27. között. A tanácskozáson 25 előadás hangzott el. A tanszéken működő Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport ez évi munkájának legfontosabb eredményeként megjelent Kis Tamás „Sittesduma. Magyar börtönszlangszótár” című munkája (Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. 356 lap) a Szlangkutatás sorozat 9. darabjaként.

A tanszék oktatói és a kutatócsoport tagjai számos konferencián vettek részt előadással. Ezek közül itt csupán a nemzetközi szerepléseket emeljük ki: Tóth Valéria és Mozga Evelin 2015 augusztusában a Nemzetközi Finnugor Kongresszuson Ouluban tartott angol nyelvű előadást. Nagybányán nemzetközi névtani konferencián 2015 szeptemberében Györffy Erzsébet, Rácz Anita és Tóth Valéria szerepelt előadóként, ugyancsak névtani konferencián vett részt előadással Párizsban 2015 decemberében Bába Barbara. 2016. január 29–30-án a Szabó T. Attila születésének 110. évfordulójának tiszteletére Kolozsváron rendezett konferencián Bátor István, Györffy Erzsébet, Hoffmann István, Rácz Anita és Tóth Valéria szerepelt meghívott előadóként.

A Magyar Nyelvtudományi Társaság debreceni csoportja 2015 őszén öt felolvasó ülést tartott, amelyek keretében Reszegi Katalin, Tóth Valéria, Hoffmann István, E. Nagy Katalin és Bátor István tartott előadást. Bába Barbara a Magyar Nyelvtudományi Társaság központi rendezvénysorozatán, Budapesten szerepelt előadással. 2016 tavaszán társasági ülés keretében hat előadás hangzott el, az előadók Kovács Helga, Katona Csilla, Nagy Máté, Szilágyi-Varga Zsuzsa, Tóth Valéria és Fehér Krisztina voltak.

2016-ban Póczos Rita elnyerte a Kiss Lajos-díjat, a tanszék nyugalmazott docense, Jakab László pedig magyar–finn szótárával a Kiváló magyar szótár díjban részesült. 2016 tavaszán Hoffmann Istvánt újabb három évre az MTA köztestületi képviselőjének választották.

A tanszékről további információk találhatóak a <http://mnytud.arts.unideb.hu> honlapon, az akadémiai kutatócsoport tevékenységéről pedig az alábbi honlapon lehet tájékozódni: <http://mnynk.unideb.hu/>.

HOFFMANN ISTVÁN